NN 92/2021 (20.8.2021.), Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-IIIA-4103/2019 od 1. srpnja 2021.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Drugom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sutkinja Ingrid Antičević Marinović, predsjednica Vijeća, te suci Mato Arlović, Josip Leko, Davorin Mlakar, Rajko Mlinarić i Miroslav Šumanović, članovi Vijeća, odlučujući o ustavnoj tužbi koju je podnijela Udruga osoba s invaliditetom Bistrica iz Slatine, zastupana po predsjedniku Mijodragu Kovačeviću, na sjednici održanoj 1. srpnja 2021. jednoglasno je donio

ODLUKU

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske dužan je donijeti odluku u predmetu koji se vodi pred tim sudom pod brojem Pž-3488/2019 u najkraćem mogućem roku, ali ne duljem od šest (6) mjeseci, računajući od prvog idućeg dana nakon objave ove odluke u »Narodnim novinama«.

III. Na temelju članka 63. stavka 3. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst), podnositeljici ustavne tužbe Udruzi osoba s invaliditetom Bistrica, B. Radića 2/I, Slatina, određuje se primjerena naknada zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.) u iznosu od 3.000,00 kuna.

IV. Naknada iz točke III. izreke ove odluke bit će isplaćena iz državnog proračuna u roku od tri (3) mjeseca od dana podnošenja zahtjeva podnositeljice Ministarstvu pravosuđa i uprave Republike Hrvatske za njezinu isplatu.

V. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Udruga osoba s invaliditetom Bistrica (u daljnjem tekstu: podnositeljica), koju u postupku pred Ustavnim sudom zastupa predsjednik Mijodrag Kovačević, podnijela je 11. listopada 2019. ustavnu tužbu na temelju članka 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) smatrajući da joj je trajanjem postupka koji se vodio pred Općinskim sudom u Slatini pod brojem P-70/2015 i kasnije Trgovačkim sudom u Bjelovaru pod brojem P-3/2016, povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava.

1.1. Podnositeljica je ustavnu tužbu podnijela u povodu rješenja Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: Rev 2716/2019-2 od 29. kolovoza 2019. kojim je odbačena kao nedopuštena revizija podnositeljice podnesena protiv rješenja Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske broj: Su-Gžzp I-9/2019-2 od 30. travnja 2019. Tim rješenjem odbijena je kao neosnovana žalba podnositeljice i potvrđeno rješenje Trgovačkog suda u Bjelovaru broj: Su-Gzp I-6/2019-4 od 14. veljače 2019. kojim je odbijen kao neosnovan podnositeljičin zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku podnesen u predmetu Trgovačkog suda u Bjelovaru broj: P-3/2016. Naime, utvrđeno je da je postupanje uredujućeg suca pred prvostupanjskim sudom bilo u svemu ažurno te je zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku odbijen.

2. Za potrebe ustavnosudskog postupka pribavljen je spis Trgovačkog suda u Bjelovaru broj: P-3/2016.

II. PREGLED RADNJI U POSTUPKU

3. Podnositeljica, kao udruga, podnijela je 18. veljače 2015., u sporu koji se u povodu prigovora protiv platnog naloga vodio kod Općinskog suda u Slatini pod brojem Povrv-44/2014, tužbu radi naknade štete protiv javne ustanove Hrvatske radiotelevizije (u daljnjem tekstu: tuženik) u ukupnom iznosu od 215.000,00 kuna, navodeći u bitnom da je vođenjem izvansudskih i sudskih postupaka radi naplate radiotelevizijske pristojbe i navodno krivotvorenjem isprava o prijavi prijamnika, tuženik povrijedio podnositeljičina prava osobnosti i prouzročio imovinsku štetu u vidu izmakle koristi. Konkretne dokaze kojim bi dokazivala navode nije predložila.

Navedeni protutužbeni zahtjev od 18. veljače 2015. izdvojen je iz spisa broj: Povrv-44/2014 raspravnim rješenjem od 3. ožujka 2015. i u povodu istog otvoren parnični spis broj: P-70/2015.

Općinski sud u Slatini, nakon održanog pripremnog ročišta i istaknutog prigovora tuženika, oglasio se stvarno nenadležnim rješenjem od 24. ožujka 2015. donesenim u skladu s člankom 34.b točkom 1. Zakona o parničnom postupku (»Narodne novine« broj 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. – članak 50. Zakona o arbitraži, 117/03., 88/05. – članak 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/07. – odluka USRH broj: U-I-1569/2004 i dr., 84/08., 96/08. – odluka USRH broj: U-I-1569/2004 i dr., 123/08. – ispravak, 57/11., 148/11. – pročišćeni tekst, 25/13., 28/13. – članak 145. Zakona o sudovima i 89/14. – odluka USRH broj: U-I-885/2013), s obzirom na to da se očito radi o sporu između pravnih osoba za koji su nadležni trgovački sudovi, te odlučio predmet ustupiti Trgovačkom sudu u Bjelovaru kao stvarno i mjesno nadležnom sudu.

Protiv navedenog rješenja podnositeljica je 30. ožujka 2015. podnijela žalbu koja je 8. lipnja 2015. dostavljena na odlučivanje Županijskom sudu u Bjelovaru, a koji je žalbu odbio rješenjem od 4. prosinca 2015.

Spis je stoga dopisom od 30. prosinca 2015. dostavljen nadležnom Trgovačkom sudu u Bjelovaru koji je u povodu podnositeljičine tužbe kod Trgovačkog suda u Bjelovaru otvorio spis broj: 3/2016.

Naredbom od 1. veljače 2016. tužba je dostavljena na odgovor tuženiku čiji je odgovor na tužbu, u kojem je u bitnom tvrdio da nisu ispunjene pretpostavke odgovornosti za štetu i da utužena šteta ničim nije dokazana, zaprimljen kod suda 7. ožujka 2016. Međutim, odgovor na tužbu nije mogao biti dostavljen podnositeljici kojoj je ostavljena obavijest da preuzme pismeno, ali ga nije preuzela.

Naredbom od 21. ožujka 2016. zakazano je pripremno ročište za 8. travnja 2016.

Podneskom koji je sud zaprimio 5. travnja 2016. podnositeljica je obavijestila sud da neće pristupiti ročištu zakazanom za 8. travnja 2016. jer za to nema financijska sredstva te je podnijela prijedlog Trgovačkom sudu u Bjelovaru da se oglasi stvarno i mjesno nenadležnim i predmet ponovo vrati općinskom sudu na odlučivanje. Također je tražila da joj se dostavi tuženikov odgovor na tužbu.

Stoga je pripremno ročište od 8. travnja 2016. održano u odsutnosti podnositeljice, procesnim rješenjem odbijen je njezin prigovor nenadležnosti, određeno da će se ponovo pokušati dostava odgovora na tužbu podnositeljici s rokom za očitovanje od osam dana, po proteku kojeg će biti zakazano novo pripremno ročište.

Podnositeljica je primila odgovor na tužbu 25. travnja 2016. te je 2. svibnja 2016. zaprimljeno kod suda njezino očitovanje na odgovor na tužbu, a naredbom od 4. svibnja 2016. odmah zakazano pripremno ročište za 10. lipnja 2016. Međutim, poziv na to pripremno ročište dostavljen je podnositeljici tek iz drugog pokušaja dostave, s obzirom na to da pri prvom nije preuzela poziv po ostavljenoj obavijesti o pokušanoj dostavi.

Podneskom zaprimljenim kod suda 3. lipnja 2016. podnositeljica je ponovo obavijestila sud da neće pristupiti pripremnom ročištu zakazanom za 10. lipnja 2016., iz istog razloga kao i u prethodnoj obavijesti o nepristupanju ranijem pripremnom ročištu. Također je zatražila da joj sud dostavi pisano rješenje kojim je na prethodnom pripremnom ročištu procesnim raspravnim rješenjem odbijen prigovor nenadležnosti.

Stoga je pripremno ročište od 10. lipnja 2016. održano u podnositeljičinoj odsutnosti, zaključen je prethodni postupak i otvorena glavna rasprava na kojoj je tuženik izjavio da ostaje pri navodima iz odgovora na tužbu. Glavna rasprava je tako zaključena i ročište za objavu presude zakazano za 15. srpnja 2016., o čemu je podnositeljica obaviještena dostavom zapisnika s ročišta koji je primila 20. lipnja 2016.

Nakon što je primila zapisnik s ročišta od 10. lipnja 2016., podnositeljica je podneskom zaprimljenim kod suda 24. lipnja 2016. izmijenila tužbeni zahtjev tako da potražuje od tuženika sada umanjeni ukupni iznos od 120.000,00 kuna – naknadu neimovinske štete od 60.000,00 kuna i naknadu izmakle koristi od 60.000,00 kuna, s pripadajućim parničnim troškovima. Također je ponovo zatražila da joj se dostavi pisano rješenje kojim je odbijen prigovor nenadležnosti.

Ročište za objavu i uručenje presude održano je 15. srpnja 2016., a uredno pozvana podnositeljica tom ročištu nije pristupila.

Presudom od 15. srpnja 2016. odbijen je tužbeni zahtjev podnositeljice, u bitnom jer nije predložila dokaze radi dokazivanja svojih navoda, niti je na temelju njezinih navoda bilo moguće zaključiti da je nastala bilo kakva šteta, a pritom je istaknuto, u smislu općih pretpostavki odgovornosti za štetu, kako se pokretanje postupka radi naplate duga ne može smatrati protupravnim ponašanjem.

Presuda je dostavljena podnositeljici 23. srpnja 2016. uz uputu o pravnom lijeku prema kojoj rok za žalbu teče od dana objave presude na e-oglasnoj ploči za stranku koja je uredno obaviještena o ročištu za objavu presude, a kojem nije pristupila.

Kod suda je 26. srpnja 2016. zaprimljen podnositeljičin podnesak »žalba na neodgovaranje Rješenjem na podnesak stranke« u kojem je u bitnom prigovoreno tome što podnositeljici nije dostavljeno pisano rješenje o odbijanju prigovora nenadležnosti i navedeno kako je donesena presuda nezakonita jer ju je donio nenadležan sud. Predloženo je da Vrhovni

sud »poništi sve do sada izvedene radnje (kao i Presudu)« zbog »sukoba nadležnosti« i predmet vrati nadležnom Općinskom sudu u Virovitici, Stalnoj službi u Slatini.

Kod suda je zatim 1. kolovoza 2016. zaprimljen podnositeljičin prijedlog za povrat u prijašnje stanje u kojem je podnositeljica tvrdila da je primila presudu 23. srpnja 2016., ali je prema njezinom viđenju rok za žalbu po uputi iz presude protekao tog dana. Pored navedenog, premda je 20. lipnja 2016. primila zapisnik s pripremnog ročišta i glavne rasprave u kojem je naveden dan održavanja ročišta za objavu i uručenje presude, u prijedlogu za povrat podnositeljica je tvrdila kako na potonje ročište nije bila pozvana. Uz prijedlog za povrat u prijašnje stanje dostavljena je i žalba protiv presude.

Trgovački sud u Bjelovaru uzeo je svakako žalbu kao pravovremenu te je naredbom od 19. kolovoza 2016. ista dostavljena na odgovor tuženiku koji se nije očitovao, pa je stoga 12. rujna 2016. spis otpremljen Visokom trgovačkom sudu radi odlučivanja o podnositeljičinoj žalbi.

Međutim, remisornim dopisom od 11. listopada 2018. Visoki trgovački sud vratio je spis Trgovačkom sudu u Bjelovaru jer nije odlučio o prijedlogu za povrat u prijašnje stanje uz koji je priložena žalba od 29. srpnja 2016., dok je u odnosu na žalbu od 25. srpnja 2016. utvrdio da je nepotpuna i da prvostupanjski sud nije otklonio taj nedostatak.

Trgovački sud u Bjelovaru odbacio je prijedlog za povrat u prijašnje stanje rješenjem od 21. prosinca 2018. u bitnom jer je utvrdio da je žalba pravovremena (uzevši kao dan dostave presude dan primitka pisanog otpravka presude upućenog poštom) i stoga zaključio da podnositeljica nema pravni interes za podnošenje prijedloga za povrat u prijašnje stanje. I protiv tog rješenja podnositeljica je podnijela žalbu koja je zaprimljena kod suda 9. siječnja 2019., međutim, žalbeni razlozi odnosili su se na meritum spora i pitanje navodne nenadležnosti suda.

U povodu podnositeljičinog zahtjeva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku od 4. veljače 2019. podnesenog u odnosu na predmet Trgovačkog suda u Bjelovaru broj: P-3/2016, i u kojem je podnositeljica prigovarala postupanju tog prvostupanjskog suda, uredujući sudac je 8. veljače 2019. uložio u spis izvješće predsjedniku Trgovačkog suda u Bjelovaru u kojem ga je obavijestio da je postupak pokrenut 18. veljače 2015. okončan pred tim prvostupanjskim sudom 15. srpnja 2016., a u dijelu mišljenja o roku u kojem se predmet može riješiti, uredujući sudac je odgovorio da navedeno nije moguće predvidjeti s obzirom na to da dalje povodom žalbi podnositeljice postupa Visoki trgovački sud.

Stoga je 8. veljače 2019. spis otpremljen Visokom trgovačkom sudu radi odlučivanja o žalbi protiv rješenja o odbačaju prijedloga za povrat u prijašnje stanje, dok je u popratnom dopisu u odnosu na žalbu od 25. srpnja 2016. navedeno da ista nije upućena podnositeljici na dopunu ili ispravak jer iz sadržaja iste proizlazi da se ne radi o žalbi protiv prvostupanjske odluke, već o prigovoru radi nedonošenja rješenja o prigovoru nenadležnosti.

Visoki trgovački sud, međutim, remisornim dopisom od 25. veljače 2019. ponovo vraća spis Trgovačkom sudu u Bjelovaru radi daljnjeg postupanja sa žalbom, ne prihvaćajući obrazloženje Trgovačkog suda u Bjelovaru iz popratnog dopisa.

Rješenjem od 14. ožujka 2019. Trgovački sud u Bjelovaru pozvao je podnositeljicu na dopunu žalbe od 25. srpnja 2016. tako da navede odluku protiv koje se podnosi. Na to rješenje podnositeljica je, podneskom zaprimljenim kod suda 1. travnja 2019., odgovorila kao i u ranijem spornom podnesku (kojeg je Visoki trgovački sud uzeo kao žalbu od 25. srpnja 2016.), da prigovara nedonošenju rješenja u povodu njezinog prigovora nenadležnosti Trgovačkog suda u Bjelovaru, odnosno nepostupanju po njezinim podnescima kojima je tražila da joj se dostavi pisano rješenje kojim se odlučuje o tom prigovoru.

Stoga je 23. svibnja 2019. spis otpremljen Visokom trgovačkom sudu radi odlučivanja o žalbi protiv presude i rješenja kojim je odbačen prijedlog za povrat u prijašnje stanje, gdje je zaprimljen 24. svibnja 2019. i dodijeljen mu je broj: Pž-3488/2019.

Na dopis Ustavnog suda od 1. rujna 2020. kojim je zatražen prijepis spisa Trgovačkog suda u Bjelovaru s obzirom na to da se prvostupanjski spis nalazi na odlučivanju kod Visokog trgovačkog suda, 8. rujna 2020. Visoki trgovački sud dostavio je prvostupanjski spis.

U razdoblju od 24. svibnja 2019. kad je prvostupanjski spis zaprimljen kod Visokog trgovačkog suda do 8. rujna 2020. kad je dostavljen Ustavnom sudu nisu poduzimane nikakve radnje u predmetu broj: Pž-3488/2019.

III. MJERODAVNO PRAVO

4. U rješenju broj: U-IIIVs-3669/2006 i dr. od 2. ožujka 2010. (»Narodne novine« broj 34/10.) Ustavni sud opisao je razvoj pravne zaštite ustavnog prava na suđenje u razumnom roku od trenutka njegovog uvođenja u hrvatski pravni sustav, stupanjem na snagu Promjene Ustava Republike Hrvatske 9. studenoga 2000. (»Narodne novine« broj 113/00.), do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima (»Narodne novine« broj 153/09.).

U rješenju broj: U-IIIA-322/2014 od 23. prosinca 2014. (»Narodne novine« broj 8/15.) Ustavni sud opisao je i daljnji razvoj tog mehanizma pravne zaštite sve do 14. ožujka 2013. kada je stupio na snagu Zakon o sudovima (»Narodne novine« broj 28/13.; u daljnjem tekstu: ZoSud/13). U glavi VI. tog zakona pod nazivom »Zaštita prava na suđenje u razumnom